

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан факультету агрономії та лісівництва

[Signature] І.М. Дідур

« 04 » *лютого* 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АГРАРНА ПОЛІТИКА ТА ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ

РОЗГЛЯНУТО На засіданні Ради СТУДЕНТСЬКОГО Самоврядування факультету <i>[Signature]</i>	РОЗГЛЯНУТО На засіданні Вченої Ради факультету
Протокол № <u>5</u> від « <u>30</u> » <i>січня</i> 202 <u>0</u> р.	Протокол № <u>8</u> від « <u>04</u> » <i>лютого</i> 202 <u>0</u>

Вінниця 2020 р.

1. Відомості про викладача, який викладає навчальну дисципліну
Яремчук Наталія Валеріївна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, електронна адреса: Yaremchuk_Nat@i.ua

2. Опис навчальної дисципліни

ОК 33 «Аграрна політика та земельні відносини»

кількість кредитів ЄКТС – 5; кількість годин – 150 годин, у тому числі 96 аудиторних годин, 54 години самостійна робота;

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Термін викладання – два семестри, 4 курс, VII-VIII семестри.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної програми

«Аграрна політика та земельні відносини» належить до нормативної навчальної дисципліни, освітній компонент циклу професійної та практичної підготовки;

- при вивченні даної дисципліни використовуються знання, отримані з таких дисциплін (пререквізитів): «Методика наукових досліджень», «Екологія».

- основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін (постреквізитів): «Аграрна економіка і підприємництво», «Біопалива: ефективність виробництва та споживання в АПК».

5. Характеристика навчальної дисципліни

5.1. Призначення навчальної дисципліни

Освітня компонента «Аграрна політика та земельні відносини» спрямована на отримання здобувачами знань, щодо державної аграрної політики, яка є пріоритетним напрямком внутрішньої політики країни, адже наслідком її реалізації має бути належне продовольче забезпечення населення. Для України як держави, де аграрний сектор є одним з ключових секторів економіки, надзвичайно важливим є існування всебічно науково обґрунтованої, цілеспрямованої, конструктивної аграрної політики, яка б за своєю логікою та принципами не лише відповідала курсу на прискорену ринкову трансформацію економічної системи країни, але й була її провідною ланкою та стимулюючим фактором.

5.2 Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь та навичок щодо обґрунтування пріоритетності аграрної політики в структурі економічної політики держави; опанування суті причин та цілей державного втручання в діяльність аграрного сектору; набуття сучасних знань, щодо практичних аспектів її здійснення та економічних наслідків застосування інструментів аграрної політики; опанувати методичні та методологічні основи розробки та реалізації комплексу заходів щодо підтримки та забезпечення розвитку сільського господарства в системі міжгалузевих зв'язків у національній економіці, а також оцінити з позиції теорії практичні дії державних структур щодо регулювання агропромислового виробництва країни.

5.3 Задачі вивчення дисципліни

Задачами вивчення навчальної дисципліни «Аграрна політика та земельні відносини» є розвиток знань щодо: особливостей сучасної економічної системи України та її аграрної політики; заходів фінансово-кредитної, податкової, цінової політики в аграрному секторі; основних напрямів соціальної політики у сільській місцевості; основних підходів до оцінювання рівня державної підтримки аграрного сектору; засад аграрно-екологічної, аграрно-соціальної політики, їх сучасних аспектів і проблем реалізації; а також аграрно-соціальної та аграрно-екологічної політики держави.

Навчальна дисципліна «Аграрна політика та земельні відносини» належить до нормативних дисциплін.

Формується із наступних програмних компетентностей:

Загальна компетентність:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та пошуку.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахова компетентність

ФК 9. Здатність організовувати заходи із захисту і карантину рослин підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та громадянами, діяльність яких пов'язана з користуванням землею, водними об'єктами, вирощуванням рослин сільськогосподарського та іншого призначення, їх реалізацією, переробкою, зберіганням і використанням відповідно до угод СОТ, СФЗ, європейських вимог.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Володіти знаннями, що сприяють розвитку загальної політичної культури та активності, формуванню національної гідності і патріотизму, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей.

ПРН 2. Розуміти причинно-наслідкові зв'язки розвитку господарств сільськогосподарського призначення усіх форм власності та використовувати в професійній діяльності фахівця з захисту і карантину рослин

ПРН 11. Дотримуватися вимог законодавства у сфері захисту і карантину рослин та оперативно реагувати на зміни в законодавстві.

ПРН 15. Усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

ПРН 16. Знати основні історичні етапи розвитку предметної області.

5.4 Зміст навчальної дисципліни

За результатами вивчення дисципліни «Аграрна політика та земельні відносини» студент повинен знати:

1. особливості формування сучасної аграрної політики України;

2. фактори виробництва і ступінь їхнього впливу на економічний розвиток України та окремих її регіонів;
3. особливості оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності аграрного сектору;
4. особливості розвитку сільських територій в умовах децентралізації;
5. місце і роль зовнішньоекономічного сектора в національній економіці;
6. товарну та географічну структуру зовнішньої торгівлі України;
7. основні індикатори продовольчої безпеки країни та їх оцінку;
8. стратегічні напрями інтеграції країни у світове співтовариство;
9. механізм зовнішньоекономічної політики нашої держави;
10. стан екологічної безпеки, як складової національної безпеки країни;
11. основні сфери та напрями реформування аграрної політики.

5.5 План вивчення навчальної дисципліни

Назва теми	Форми організації навчання та кількість годин		Самостійна робота, кількість годин
	лекційні заняття	практичні заняття	
Тема 1. Еволюція аграрних трансформацій в Україні	2	2	2
Тема 2. Аграрна політика: основні компоненти, сутність та особливості формування і здійснення	2	2	2
Тема 3. Інституційні засади здійснення аграрної політики в Україні	2	2	2
Тема 4. Етапи здійснення земельної реформи	2	2	2
Тема 5. Державний земельний кадастр і сучасний стан земельної реформи	2	2	2
Тема 6. Ринок землі в Україні. Проекти та закони про ринок землі.	2	2	2
Тема 7. Інструменти реалізації аграрної політики	2	2	3
Тема 8. Оподаткування сільгоспвиробників	2	2	3
Тема 9. Ресурсне забезпечення та науково-технічні аспекти	2	2	3
Тема 10. Інноваційна діяльність та аграрна освіта.	2	2	3
Тема 11. Розвиток майнових відносин власності, форм господарювання та інтеграційних відносин.	2	2	3
Тема 12. Сучасні тенденції розвитку інтеграційних процесів в АПК.	2	2	3
Тема 13. Соціальна політика у сільській місцевості – один з важливих аспектів аграрної політики України.	2	2	3
Тема 14. Аграрна політика в країнах ЄС та	2	2	3

світі.			
Тема 15. Асоціація України та ЄС.	6	6	3
Тема 16. Продовольча безпека як критерій ефективності аграрної політики.	4	4	3
Тема 17. Інструменти регулювання зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією.	2	2	3
Тема 18. Особисті селянські та фермерські господарства як рушійна сила аграрної політики.	2	2	3
Тема 19. Екологічна безпека як один із головних пріоритетів аграрної політики.	4	4	3
Тема 20. Реформування аграрної політики та земельних відносин в Україні 2019-2020 рр. та його наслідки для АПК	2	2	3
Разом	48	48	54

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента ВНАУ є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час.

Графік самостійної роботи

№ з/п	Вид самостійної роботи	Години	Термін виконання	Форма та метод контролю
1	Підготовка до практичних занять	30	щотижнево	Усне та письмове (тестове) опитування
2	Підготовка рефератів	12	2 рази в семестр	Усний захист
3	Виконання індивідуальних завдань	12	2 рази в семестр	Усне опитування
	Разом	54	-	-

Список основної та додаткової літератури

Основна література:

1. Березюк С.В., Зубар І.В. Сучасні економіко-екологічні аспекти застосування добрив в рослинництві. *Економіка АПК*. 2019. №10. С. 34-44.
2. Білокінна І.Д., Фурман І.В. Організаційно-економічні аспекти розвитку аграрного сектору на засадах «зеленої економіки». *Економіка АПК*. 2018. №12. С. 86-94.
3. Дерєга В.В. Соціальна і гуманітарна політика: Навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили. 2012. 178 с.
4. Державне управління та державна служба: [Словник-довідник]

Уклад. О.Ю. Оболенський. К.: КНЕУ. 2005. 480 с.

5. Калетнік Г.М. Управління регіональною продовольчою безпекою в умовах економічної нестабільності. Монографія. Вінниця: Меркьюрі-Поділля. 2015. 252с.

6. Зубар І.В., Скорук О.П. Перспективні напрями організації фермерської кооперації. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. №7. С.97-107.

7. Калетнік Г. М., Гончарук І. В., Ємчик Т. В., Лутковська С. М. Аграрна політика та земельні відносини : підручник. – Вінн. нац. аграр. ун-т. – Вінниця, ВНАУ, 2020. – 307с.

8. Калетнік Г. М. Державне регулювання економіки : навч. посібник. М-во освіти і науки, молоді та спорту України. М-во аграр. політики і продовольства України. ВНАУ. К. : Хай-Тек Прес. 2011. 427 с.

9. Калетнік, Г. М. Розвиток організаційно-функціональних структур управління в регіональних економічних системах. Монографія. М-во аграрної політики. ВДАУ. Вінниця : Вінницька газета. 2009. 185.с.

10. Калетнік Г.М. Диверсифікація розвитку виробництва біопалив – основа забезпечення продовольчої, енергетичної, економічної та екологічної безпеки України. *Вісник аграрної науки*. 2018. № 11 (788). С. 169-176.

11. Калетнік Г. М., Підвальна О. Г., Колесник Т. В. Діяльність університетів та інноваційних структур за їх участю як чинник сталого місцевого та регіонального розвитку в умовах проведення реформи децентралізації (на прикладі ННБК “Всеукраїнський науково-навчальний консорціум”). *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 6. С. 7-27.

12. Калетнік Г.М. Перспективи підвищення енергетичної автономії підприємств АПК в рамках виконання енергетичної стратегії України. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2019. Вип. 4. С. 90-98.

13. Кирилішина Ю., Дюк А.А. Формування та відтворення трудового потенціалу підприємств. URI: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/2738.pdf>.

14. Киш Л.М. Реалізація кадрової політики на підприємствах АПК. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. №2. С.27-36.

15. Киш Л.М., Поліхун В.М. Порівняльний аналіз продуктивність праці управлінського персоналу. *Причорноморські економічні студії*. 2017. № 13-2. С.94-99.

16. Киш Л.М., Шаповалюк Т.А. Аналіз впливу економічних методів на ефективність праці персоналу. Соціально-економічні координати розвитку підприємницької діяльності / Під ред. д.е.н., професора Ю.О. Нестерчук. Умань: Видавничо-поліграфічний центр Візаві (Видавець Сочінський), 2014. Ч.1. 240 с.

17. Климчук А.О. Особливості використання бенчмаркінгу у мотивації конкурентних переваг персоналу. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. №1. С. 21-32.

18. Климчук А.О., Михайлов А.М. Мотивація та стимулювання

персоналу в ефективному управлінні підприємством та підвищення інноваційної діяльності. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2018. №1. С.218-234.

19. Климчук О.В. Стратегічні напрями формування національної енергетичної безпеки для економічного зростання України. *Вісник Черкаського університету: Серія економічні науки*. Черкаси, 2018. Випуск № 3. С. 28-37.

20. Колесник Т. В., Мазур С. А. Проблеми становлення та розвитку ринку землі в аграрній економіці. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2018.-№7(15). С.99-107.

21. Колесник Т.В. Регіональне програмування як дієвий інструмент сталого розвитку сільських територій// *Всеукраїнський Науково-практичний журнал «Економіка, фінанси, менеджмент» ВНАУ*. № 3, 2019 р. С. 44-61.

22. Лутковська С.М. Сутність еколого-економічної безпеки та її роль в сталому розвитку АПК. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*: 2018. Вип. №8. С. 1-7.

23. Лутковська С.М. Засади еколого-економічної безпеки АПК за умов сталого розвитку: теоретико-концептуальні аспекти. *Міжнародний науково-виробничий журнал «Економіка АПК»*. 2019. Вип. 12. С. 87-96.

24. Лутковська С.М. Модернізація системи екологічної безпеки еколого-економічного розвитку. *«Актуальні проблеми інноваційної економіки»*. 2019. Том 4. №4. С. 216-225.

25. Могильний О.М. Державне регулювання аграрного виробництва в період трансформації економіки. К.: ІАЕ УААН. 2002. 430 с.

26. Мостовий Г.І. Агробізнес: державне регулювання. Харків: Основа. 2002. 300 с.

27. Охота Ю.В. Підприємницька діяльність в аграрному секторі: сутність, організаційно-правова форма та інші основні аспекти. *Ефективна економіка*. 2018. № 3.

28. Пришляк Н.В. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал: «Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики»*. 2018. №5. С. 25-36.

29. Пришляк Н. В., Балдинюк В. М. Ефективність виробництва сільськогосподарської продукції як сировини для переробки на біопалива. *Агросвіт*. 2019. № 21. С. 47–58.

30. Пронько Л.М. Інструменти розвитку малого підприємництва в сільській місцевості Вінницької області. *Всеукраїнський Науково-практичний журнал «Економіка, фінанси, менеджмент» ВНАУ* №5, 2018р. С. 64-74.

31. Пронько Л.М., Кулик Н.М. Напрями реалізації державної підтримки аграрного сектора економіки в ринкових умовах господарювання // *Всеукраїнський Науково-практичний журнал «Економіка, фінанси, менеджмент» ВНАУ*. № 1, 2019 р. С. 23-32.

32. Пронько Л.М., Семененко В.В. Порядок формування та використання місцевих бюджетів ОТГ Вінницької області. *Всеукраїнський Науково-практичний журнал «Економіка, фінанси, менеджмент» ВНАУ*. № 9,

2019 р. С.43-49.

33. Пронько Л.М., Фурман І.В. Формування державної програми підтримки підприємств-агровиробників України з урахуванням світового досвіду. *«Економіка АПК»* ІАЕ УААН. № 11, 2019р. С.85-96.

34. Самборська О.Ю., Пришляк Н.В. Тенденції розвитку малих форм господарювання в агропромисловому комплексі. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал: «Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики»*. 2018. №6. С.62–71.

35. Самборська О.Ю., Колесник Т.В. Оцінка сучасного стану та напрями розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. *Економіка АПК*. Київ. 2019. №11. С.96-105

36. Спілка сприянні розвитку сільського зеленого туризму в Україні - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.prostir.ua/author/vgt>.

37. Сільський зелений туризм стає популярним в Україні – експерт. – 14 червня 2017. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://glavcom.ua/news/silskiy-zeleniy-turizm-staje-populyarnim-v-ukrajini-ekspert-420458.html>.

38. Сільська освіта в Україні – ціна держави від 8 грудня 2016 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://costua.com/news/498-rural-education>.

39. Токарчук Д. М. Теоретична сутність соціально-виробничої системи зайнятості населення. *Економіка АПК*. 2013. № 9. С. 98-104.

40. Токарчук Д.М. Управління ефективним використанням сільськогосподарських відходів для виробництва біогазу. Облік і фінанси. №3(81). 2018. С. 133-139.

41. Черевко Г.В. Державне регулювання економіки в АПК: Навчальний посібник. К.: Знання. 2006. 339 с.

42. Філіпчук В.Р. Соціальна система забезпечення населення України в контексті поступів від минулого до сучасності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2016. №6. С. 166-169.

43. Шпикуляк О.Г., Білокінна І.Д. Інституційне регулювання у забезпеченні розвитку аграрного сектору і підприємництва. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. №7.

44. Яремчук Н.В. Продовольча безпека як стратегічний пріоритет аграрної політики та основа національної безпеки держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. №23. С.70-79.

45. Yaremchuk N. Grain subcomplex: problems and development prospects. *The Scientific Heritage*. VOL 6, No 47 (47) (2020). P.106-115.

46. Rural Landscapes and Agricultural Policies in Europe (2009). Annette Piorr and Klaus Müller. Springer-Verlag Berlin Heidelberg

Додаткова література:

1. Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії [Електронний ресурс] : Закон України № 2017-III від 05.10.2000 р. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

2. Про державний бюджет України на 2017 рік [Електронний ресурс] : Закон України №1860-VIII від 21.02.2017. - Режим доступу: <https://zakon.help/law/1801-VIII/edition03.08.2017/nopagination>

3. Уряд має чотири пріоритети у соцполітиці – Рева. – 23 березня 2017 р. - - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2198962-urad-mae-cotiri-prioriteti-u-socpolitici-reva.html>

4. Звіт Мінсоцполітики за 2017 рік- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msp.gov.ua/files/presentation/20171228.pdf>

5. Закон України "Про особисте селянське господарство" № 742-IV від 15.05.2003

6. Закон України "Про державну підтримку сільського господарства України" №1877-IV від 24 червня 2004 року.

7. Закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення" №2178-10 від 31 березня 2020 року. [Електронний ресурс]: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67059

8. Офіційний вебсайт державної служби статистики України (ukrstat.gov.ua);

9. Офіційний вебсайт Міністерства аграрної політики та продовольства України (<http://minagro.gov.ua/uk/>);

10. Методичні розробки з дисципліни (внутрішній сайт ВНАУ), репозиторій ВНАУ.

11. Презентації лекційного курсу (внутрішній сайт ВНАУ - Електронна система "Сократ")

12. Тестові завдання (внутрішній сайт ВНАУ - Електронна система "Сократ")

7. Контроль і оцінка результатів навчання

Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів:

- *поточний контроль* – загальна відповідність заявленим компетентностям за результатами практичних та семінарських занять – 50 балів (усний контроль: опитування, бесіди, доповіді, повідомлення на задану тему та ін. та письмовий контроль: контрольна робота в письмовій формі, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді та ін.);
- *рубіжний контроль* (контрольна робота у письмовій формі) – 20 балів;
- *підсумковий контроль*, (іспит в усній або тестовій формі) – 30 балів.

Якщо студент протягом семестру набрав (отримав) менше 35 балів, він до заліку (іспиту) не допускається. Крім того, обов'язковим при мінімальній кількості балів за підсумками поточного та рубіжного контролів є виконання студентом підсумкової контрольної роботи.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті здійснюється до початку семестру, у якому згідно з НП передбачено опанування освітнього компонента.

8. Політика навчальної дисципліни

Активна участь студентів на практичному занятті під час опитування,

відвідування лекційних занять, ініціативність студентів в обговоренні дискусійних тем, своєчасність виконання самостійної роботи, заохочення студентів до науково-дослідної роботи.

Усі завдання передбачені програмою мають бути виконані у встановлений термін. Відпрацювання пропущених занять є обов'язковим незалежно від причини пропущеного заняття, студент презентує виконані завдання під час консультації.